

8.6.2020

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Asia: 165/00.01.01.00.00/2017

Asia: **E63/2020 vp** EU; kemikaalit; Reach-asetuksen liitteen XVII mukainen lyijyhauleja koskeva rajoitus

Viite: Lausuntopyyntönne 3.6.2020; kirjallinen lausuntopyyntönne /lyijyhaulit

Suomen riistakeskus kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa. Lyijyhaulien käytön kieltäminen metsästettäessä matalilla vesialueilla on perusteltua. Kuitenkaan Ramsar -sopimuksen mukaisen kosteikkomääritelmän käyttäminen kieltoalueen rajaamiseen suojavyöhykkeineen ei ole käyttökelpoinen vaihtoehto Suomessa. (Tilanne on sama myös esimerkiksi Ruotsissa, Baltian maissa, Puolassa ja Irlannissa, joissa soiden ja turvemaiden osuus pinta-alasta on suuri.) Tämä johtuu siitä, että Ramsar -sopimuksen määritelmä kosteikoista käsittää myös ns. kuivat turvemaat, jotka ovat normaalia suometsää tai soistuvaa metsää, joiden pääasiallisin maankäyttömuoto ja käyttötarkoitus on metsätalous. Esitetyn Ramsar -määritelmän ja suojavyöhykkeiden käyttäminen merkitsisi lähes täydellistä lyijyhaulien käytön kieltä myös metsäisillä alueilla. Ramsar -kosteikkomääritelmän käyttäminen on siten täysin suhteetonta pyrittäessä päämäärään, eli vesilintujen ja kahlaajien suojelemiseen siten, että ne eivät elinympäristöissään matalilla vesialueilla ruokaillessaan ole vaarassa saada lyijyhauleja ruoansulatuselimistönsä.

Suomen pinta-alasta noin yksi kolmasosa on turvemaita, joista suuri osa on kapeita räme- ja korpijuotteja kivennäismaiden välissä. Metsätalouden kannalta pääasiallisesti kyseeseen tulevien lyijyä korvaavien haulien kuten teräs- ja tungstenhaulien käyttö muodostaisi mahdollisesti suuren ongelman, koska nämä materiaalit eivät sovi yhteen puunjalostuksen kanssa.

Tavoitellut suojeluvaikutukset voidaan saavuttaa käyttämällä EU:n laajuista Inspire-direktiivin Hydrografia –paikkatietoryhmässä määriteltäviä varsinaisia vesialueita. Tällöin rajoitukset voitaisiin määritellä Inspire Hydrografia –tietoryhmän mukaisesti sisävesien vesialueen rajaamalle alueelle kieltämällä lyijyhaulien käyttäminen metsästyksessä metsästäjän tai saaliin ollessa rantaviivan rajaamalla alueella ja merialueella rantaviivan merenpuoleisella alueella tai saaliin ollessa välittömästi tällaiset alueen etupuolella. Näin vesilintujen ja kahlaajien ruokailualueet tulisivat rajoituksen piiriin, jolloin saavutetaan tavoiteltu suojeluvaikutus ja toisaalta lyijyhauleja voitaisiin edelleen käyttää metsäalueilla, jossa metsätalous ei salli kovien korvaavien haulien käyttöä. Hyvänä ja toimivana voidaan pitää myös määritelmää näkyvän veden alueista, joka on käytännössä yhtenevä Inspire HY -määritelmän kanssa. Tämä myös parantaisi nykyisen lyijyhaulien käyttökiellon toimivuutta Suomessa. Valituksellisin keinoin metsästäjiä on saatu ja saadaan käyttämään lyijyä korvaavia haulimateriaaleja metsästyksessä alueilla, joissa niiden käyttö ei muodosta ongelmaa. On otettava huomioon, että käytännössä tämä myönteinen kehitysnäkymä voidaan vaarantaa lainsäädännöllä, joka ei sovellu yleiseen oikeuskäsitykseen. Teknisen kehityksen myötä markkinoille tulee yhä parempia lyijyttömiä haulikonpatruunavaihtoehtoja, joiden käytön lisääntyminen on hoidettavissa ennen muuta valituksellisin keinoin ja paremmin kuin kyseenalaisella lainsäädännöllä. Lyijyttömien haulien käyttöön liittyy monia epäkohtia ja suoranaisia ongelmia mm. aseiden sopivuuden ja turvallisuuskäytökohden suhteen. Lyijyttömien vaihtoehtoisten haulimateriaalien osalta ei tällä hetkellä voida myöskään sanoa niiden olevan myrkyttömiä, vaan osa on -tai sisältää- tunnetusti myrkyllisiä aineita.

Suomessa on vesilintujen metsästyksessä ollut lyijyhaulien käyttö kiellettyä vuodesta 1996 lähtien. Vastaava sääntely tulisi pyrkiä saadaan aikaa maissa, joissa lyijyhauleja käytetään vesilinnustuksessa matalan veden alueilla kuten mm. Välimeren maissa, eikä ryhtyä esitetyn kaltaisiin säädosmuutostoinenpiteisiin, jotka todennäköisesti eivät paranna tilannetta ongelmamaissa, mutta aiheuttavat ongelmia maissa, joissa ei ole ongelmia.

Olemme syvästi huolestuneita myös siitä, että sääntelyssä ei ole lainkaan otettu huomioon poikkeuksissa ampumarata-alueita, jotka ovat ympäristölupasäätelyn alaisia alueita. Näin ollen ampumaradalla oleva suo tai läheisyydessä oleva turvemaan laikku aiheuttaisi sen, että alueella ei voitaisi käyttää lyijyhauleja savikiekkojen ammunnessa. Tämä merkitsisi päällekkäistä säätelyä ampumaratojen osalta ja saattaisi vaikeuttaa myös metsästäjien ampumaharjoittelua. Ampumaradoilla ympäristöllisten riskien tarkastelu, joka Suomessa perustuu ympäristölupalainsäädäntöön, voisi olla mallina monille muille maille. Ampumaradat tulisi asetuksessa mainita selkeästi alueina, jotka rajataan rajoituksen ulkopuolelle kuten sotilaskäyttö ja muu viranomaiskäyttökin (poliisi, raja, tulli). Näidenkin osalta asetuksen tekstin tulisi olla selkeä, mitä se nyt ei luonnoksessa ole.

Suhteeton syyllisyysololettama

Esitetty syyllisyysololettama lyijyhaulipatruunoiden hallussapidosta turvemaiilla on länsimaiseen oikeuskäsitykseen huonosti sopiva ja suhteeton. Lyijyhaulipatruunoiden hallussapidon kieltäminen turvemaiilla johtaisi kohtuuttomaan tilanteeseen, sillä suomalaisen metsästyksen kuuluu olennaisena osana vaellustyyppinen maastossa liikkuminen, jossa usein ylitetään edellä mainittuja turvemaita tai liikutaan niillä. Näin ollen hallussapidon kieltä ei voida pitää asianmukaisena.

Riistanlihaa syömällä ei ainakaan merkittävää lyijyaltistusta

Lyijyn aiheuttaman terveydellisen riskin osalta tulee nähdäksemme verrata riistanlihan ja muun ravinnonkäytön kautta altistuksen tasoa myös esim. valimotyöskentelyssä ja metalliteollisuudessa saatuun tai muuhun työperäiseen altistukseen. Olemme lausunnossamme tukenut tutkimuksiin ja asiantuntijalaitosten, kuten Työterveyslaitoksen ja Ruokaviraston, selviytyksiin ja ohjeisiin. Terveydenhuoltoviranomaiset ovat asettaneet lyijyaltistukselle rajat ja suunniteltavien rajoitusten tulee olla suhteellisia todellisiin riskeihin nähden, ja lisäksi niiden tulee täyttää tarkoitussidonnaisuuden ja objektiivisuuden periaatteiden vaatimukset. Näyttää vahvasti siltä, että lyijyllä ammuttua riistaa voi edelleenkin syödä turvallisesti. Asiallisen ja oikean saaliinkäsittelyn jälkeen lyijyn aiheuttama riski on käytännössä olematon tai ainakin riittävästi hallinnassa. Riistanlihan syömisestä ja kohonneiden veren lyijy-arvojen välinen yhteys on enintäänkin hyvin rajallinen, vaikka riistaa syötäisiin runsaastikin. Voidaan sanoa, että kiinteiden lyijynkappaleiden, kuten kokonaisten haulien tai lyijynmurusten, nielemisen ja lyijyn päätyttyä vereen välille ei ole osoitettu selkeää yhteyttä, sillä ihmisen ruoansulatuskanavaan joutuneesta metallisesta lyijystäkin vain hyvin pieni osa päätyy vereen. On myös havaintoja siitä, että henkilöt ovat nieleet kokonaisia hauleja, jotka ovat kulkeutuneet umpisuoleen. Edelleen havaintojen mukaan haulit ovat umpisuolesta kuitenkin poistuneet luonnollista tietä varsin pian. Mainittakoon, että olemme teettäneet runsaasti riistaa syöneiden henkilöiden keskuudessa mittauksia veren lyijypitoisuuksista. Ne ovat olleet työterveyslääkärin mukaan erittäin vähäisiä 0,09-0,19 µmol/L, vaikka henkilöt ovat syöneet riistanlihaa jopa 10 kertaa viikossa kymmenien vuosien ajan. Heidän veren lyijypitoisuutensa on pääsääntöisesti jäänyt alle kymmenesosaan altistuksen toimenpiderajasta. Yleisesti toimenpideraja työterveyshuollossa on 1,4 µmol/L.

Ruotsalaisessa tutkimuksessa, jossa olosuhteet ja tiedot olivat hyvin Suomeen verrattavissa, on todettu, että keskimääräisen ympäri vuoden riistaa syövän henkilön (metsästäjä ja lähipiiri) saama lyijyaltistus vereen vuorokaudta kohti on samaa luokkaa kuin mitä saadaan juomalla kaksi desilitraa hanavettä vuorokaudessa. Tällöin tutkimuksessa on käytetty liotuksessa pH-arvoa 1, jolla saadaan metallisesta lyijystä noin 8 % bioliukenevaan muotoon. Mainittakoon, että pH arvolla 3, joka vastaa mahalaukun normaalia pH-arvoa saadaan lyijystä liukenevaan muotoon 1-2%, jolloin veren lyijypitoisuus putoaa 18 %:iin edellä mainitusta. (EFSA 2010, Exponering av bly från viltkött, Bly i viltkött, Sveriges Livsmedelsverket, Rapport 18-2014 ja Lead in game meat-a study of bioaccessibility of lead metal fragments)

Riistanlihan osalta lyijyn vaikutus ihmisten terveyteen vaikuttaa olevan hyvin pieni. Tiedossamme ei ole ihmisiä, jotka olisivat saaneet terveydellisesti haitallisia vaikutuksia riistanlihan kautta saadusta lyijyaltistuksesta. EFSA:n selvityksessä vuodelta 2010 (Percentage of selected foods of the total lead ingestion on the basis of average consumption) esitetään, että ihmisten altistuminen lyijylle on perunoilla, viljatuotteilla ja oluella kullakin yli 150-kertainen riistanlihaan verrattuna, hanavedellä ja vihanneksilla noin satakertainen sekä porsaanlihalla, kahvilla ja mineraalivedellä kullakin noin 80-kertainen. Vaikuttaakin siis vahvasti siltä, että riistanlihan syöminen terveydelle positiiviset vaikutukset ovat huomattavasti negatiivisia vaikutuksia suuremmat.

Suomen riistakeskus,

Jari Pigg
apulaisjohtaja

LIITE: Kuva EU-maiden turvemaista ja niiden peittävydestä

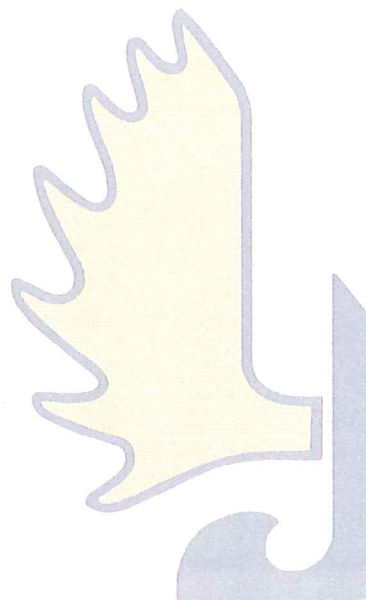

Fig 1. Peat soils in Europe. Many peatlands have no visible water and pose no risk to waterbirds

wetlands in europe

Corine land cover classes

- ricefields
- inland marshes
- peatbogs
- salt marshes
- salines
- intertidal flats
- water courses
- water bodies
- coastal lagoons
- estuaries
- sea and ocean
- other

